

SISÄMINISTERIÖ

KIRJAAMO@INTERMIN.FI

SISAINENTURVALLISUUS@INTERMIN.FI

ASIA: SISÄISEN TURVALLISUUDEN SELONTEKO

Kuurojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua sisäisen turvallisuuden selontekoon ja haluaa nostaa muutaman asiakokonaisuuden sisäministeriön tietoon omana lausuntonaan:

VIITTOMAKIELISET

Edustamme järjestökentässä, jonka väestöryhmän ytimessä ovat suomalaista viittomakieltä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävät kuurot. Kohderyhmässämme on myös viittomakieltä käyttävät kuurojen vanhempien kuulevat lapset ja kuurot maahanmuuttajat.

OMAKIELINEN TIEDONSAANTI

Turvallisuuden tunnetta voi kasvattaa oikea-aikaisella ja omakielisellä tiedottamisella. Tämä korostuu poikkeusaikoina ja yhteiskunnallisissa kriisitilanteissa. Korona-aika on lisännyt esimerkiksi viittomakielisen tiedon määrää ja viittomakielen näkyvyyttä. Ensimmäistä kertaa maamme historiassa viittomakielinen yhteisö sai suoraan yhteiskunnalta saman tiedon yhtäaikaan muun väestön kanssa. Tiedottaminen ei kuitenkaan saa jälleen heikentyä, kun tilanne yhteiskunnassa jälleen normalisoituu.

Tiedottamista ei saa jatkossakaan jättää pelkästään järjestöjen varaan. Esimerkiksi joitain vuosia sitten tapahtuneen Turun puukottamisen kriisitiedotuksessa viittomakielisen yhteisön tiedonsaanti oli Kuurojen Liiton varassa, vaikka Turussa asuu maamme toiseksi eniten kuuroja.

Kuurojen
Liitto ry

PL 57
(Ilkantie 4)
00401 Helsinki

P. 09 58031
www.kuurojenliitto.fi
Y-TUNNUS 0213564-6

Korona-aikana kunnat soittivat yli 70-vuotiaille asukkailleen, mutta samalla jätettiin huomiotta ne, jotka eivät puhelinta pysty käyttämään – siis kuulo-, kuulonäkö- ja puhevammaiset. Vaihtoehtoisia yhteydenottoja ei monessakaan kunnassa käytetty. Jälleen, yhteydenotto näihin iäkkäämpiin jäi järjestöjen ja seurakuntien työn

varaann. Kaikissa kunnan ja tulevien maakuntien palveluissa tulee olla myös saavutettavat yhteysmuodot, vähintäänkin mahdollisuus tulla käymään toimistolla puhelinpalvelun ja takaisinsoittopalvelun rinnalla.

TULKKAUS

Poikkeusoloissa on asumisyksiköissä käytetty liian tiukkoja vierailukieltoja. Tärkeiden ammattilaisten pääsy tekemään työtään on estetty, joka on voinut vaarantaa vakavasti vammaisen henkilön toimintakyvyn ylläpitoa tai mahdollisuutta hoitaa asioitaan itsenäisesti. Jatkossakin tulee turvata esimerkiksi kuntoutuksen tai tulkkauksen ammattilaisten pääsy asumisyksiköihin. Vammaisella henkilöllä on oltava poikkeustilanteesta huolimatta oikeus määritellä, ketkä voivat tulla hänen luokseen. Tätä varten voidaan varata erillisiä tiloja vammaisen henkilön ja hänen tarvitsemansa ammattilaisen kohtaamiseen niin, etteivät asumisyksikön henkilökunta tai muut yksikön asukkaat vaarannu näistä kohtaamisista. Tulkkauspalvelua voidaan hoitaa myös etätulkkauksena ja tähän on tarjottava tarvittavat laitteet ja yhteydet, mikäli vammaisella henkilöllä ei itsellään ole laitteita tai osaamista niiden käyttöön.

Tulkkauspalvelun olennainen rooli mm. hoitovirheiden välttämässä ja riittävässä kivunhoidossa tulee tarkoin huomioida. Tulkin käyttäminen on myös sairaanhoidon ammattilaisen etu, hän voi tehdä työnsä ammattitaitoisesti ja oikeaan tietoon perustuen kun kommunikoinnissa ei tarvitse jäädä arvailujen varaan. On muistettava myös, että vammaisissakin henkilöissä on niitä, joiden äidinkieli ei ole suomi. Tulkkaus tulee järjestää aina, kun vaikkapa ensiapuun tulee kuulovammainen, kuulo-näkövammainen tai puhevammainen henkilö. Kun osastohoidossa oleva tulkkausta tarvitseva pyytää tulkkiä paikalle, tulee tulkki tilata. Myös sairaanhoidossa voidaan hyödyntää etätulkkauksen tuomia mahdollisuuksia saada tulkki nopeastikin paikalle.

Ensihoidon yksiköillä, poliisilla ja kriisipalveluilla tulisi olla valmius ja velvollisuus käyttää viittomakielen tulkkausta tai etätulkkausta, ellei heillä ole viittomakielen osaamista. Terveyskeskukset/vuodeosastot/palvelutalot yms. pitäisi velvoittaa tilaamaan asiakkaalle tulkki, eikä vaan todeta "kyllä me pärjäämme kirjoittamalla". Lakia potilaan asemasta ja oikeuksista 3§ pitäisi korjata tältä osin; äidinkielen mahdollisuuden huomioimisen sijasta lain olisi oltava velvoittavampi.

Kelan tulkkauspalvelun kilpailutusta ja sen kautta tulkkauspalvelun toteutusta pitäisi järkevöittää taloudellisesta näkökulmasta. Nyt tulkit matkustavat pitkiä matkoja ristiin, vaikka olisi taloudellisempaa välittää lähialueen tulkki, joka olisi lisäksi asiakkaalle tutumpi ja turvallisempi. Pitäisi saada selkeä linjaus terveyden- ja sosiaalihuollon tulkin tilaajavastuuseen ja myös tulkkauksen laatuvaatimus.

VIITTOMAKIELEN TAITOISIA AMMATTILAISIA

Maassamme on viittomakielen taitoisia sote-alan ammattilaisia. Myös poliisi- ja pelastustoimissa on viittomakielen taitoisia. Harva työnantaja tietää tästä kielitaidosta työntekijöidensä osalta. Viittomakielisen yhteisön jäsenet hyötyisivät monesti nimenomaan omakielisestä, suoraan viittomakielellä tuotetusta palvelusta enemmän kuin tulkatusta sote-palvelusta, sillä tavallisimmin tulkki vaihtuu jokaiselle asiointikerralle. Tästä syystä Kuurojen Liitto ry on jo useamman vuoden ehdottanut, että osana sote-uudistusta tehdään sote-ammattilaisten viittomakielen taidon kartoitus ja hyödynnetään näitä ammattilaisia viittomakielisten tarpeisiin tarvittaessa yli tulevien maakuntarajojen. Toivomme, että kartoitetaan myös poliisi- ja pelastustoimien viittomakielen taitoisia.

116117 PÄIVYSTYSAPU JA HÄTÄILMOITUS VIITTOMAKIELELLÄ

116117 Päivystysapu -hankkeessa on kehitetty esteetön vaihtoehto eli chat-pohjainen yhteydenottomuoto, jonka käyttö on laajenemassa HUS-alueelta koko maahan. Chat-palvelu toimii suomen/ruotsin kielellä, mutta ei viittomakielellä. Toivomme, että sisäministeriö seuraa hankkeen toteutumista ja tekee tarvittavat lisätoimet, jotta jatkossa päivystysapuun olisi mahdollista ottaa yhteyttä myös viittomakielellä.

Hätäilmoituksen tekeminen viittomakielellä on Kelan ja Häätäkeskuslaitoksen yhteinen hanke, mutta sen aikataulu on venynyt kohtuuttomasti. Hätäilmoituksen tekeminen tekstiviestillä edellyttää yhä rekisteröitymisen palveluun suomi.fi -alustalla, vahvaa tunnistautumista ja suomen kielen taitoa. Tämä rajaa osan edustamastamme viittomakielisten ryhmästä ulkopuolelle, sillä kaikilla iäkkäillä kuuroilla ei ole tarvittavaa osaamista tai tarvittavaa laitteistoa rekisteröinnin tekemiseen, vaikka heillä olisikin matkapuhelin, jolla voisi hälyttää avun paikalle tekstiviestillä. Osalla ei ole pankkitunnuksia, osalla suomen kielen taito on puutteellinen. Rekisteröityminen on myös määräaikainen. Jatkossa hätäilmoituksen tekemisen ei pitäisi vaatia ennakkorekisteröitymistä suomi.fi palvelussa.

VANKEINHOITO

Vankeinhoidossa tulisi sallia videopuhelut tasavertaisena kuulevien puheluihin. Vankeinhoitolaitoksissa tulee käyttää etätulkkauspalvelua /tai tulkkia läsnä, jotta rikostaan suorittava kuuro saa saman informaation kuin kuulevat vangit ja kykenee kommunikoidaan henkilökunnan kanssa.

KUUROT TURVAPAIKANHAKIJAT

Kuurot turvapaikanhakijat eri maista tulee sijoittaa samaan vastaanottokeskukseen. Kuuroille turvapaikan hakijoille tulisi järjestää minimissään 6 kuukauden kieliopinnot suomalaisessa viittomakielessä, jotta heille voidaan suorittaa turvapaikkahaastattelu. Kieliopinnot tulisi järjestää maan ainoassa Kuurojen Kansanopistossa Helsingissä. Osa tulijoista on kielettömiä tai osaavat hieman lähtömaan viittomakieltä, joten he eivät haastattelussa pysty kertomaan tilanteestaan.

LOPUKSI

Edustamamme väestöryhmän näkökulmasta Suomi olisi turvallinen, jos maassamme olisi saavutettavia yhteydenottotapoja poliisiin, pelastusviranomaisiin, terveys- ja sosiaalipäivystyksiin, sekä tukea antavia palveluja viittomakielellä (omakielisiä palveluja tai palveluissa viranomaisialla viittomakieltä osaava henkilö). Nykyään monet yhteydenottotavat eivät ole saavutettavia niille, jotka eivät pysty toimimaan puhelimitse. Esimerkiksi niillä alueilla, joissa sosiaalipäivystyksen käytössä on matkapuhelinnumero, tekstiviestit kyseiseen numeroon on kielletty. Yhteydenottotavat on käytännössä rakennettu esteellisiksi.

112 palvelun ennakkorekisteröitymisen poisto ja videopuhelumahdollisuus tekisi viittomakielisistä yhdenvertaisia palvelun suhteen. Palvelua olisi oikeasti nopea ja sujuva käyttää hätätilanteessa ja 116117 Päivystysapu olisi saavutettavissa kaikille.

Tieto mahdollisuudesta saada apua viittomakielellä hätätilanteessa luo henkilökohtaista turvallisuutta. Paitsi viittomakielen tulkkauksen käyttäminen, myös omakielisen tuen saaminen poistaa ja vähentää väärinymmärryksiä sekä hoitovirheitä. Ymmärretyksi tuleminen luo turvallisuutta ja viranomaisten työ helpottuu.

Tärkeän tiedon välittäminen tiedotusvälineissä suoraan viittomakielellä lisää viittomakielisten kuurojen mahdollisuutta huolehtia myös itse omasta turvallisuudestaan. Tämä on nähty korona-tiedotuksen positiivisena seurauksena: kuurot ovat hyvin tietoisia, miten pitää toimia. Yhdenvertainen tiedonsaanti poistaa ulkopuolisuutta ja luo turvallisuutta. Yleinen vaaratiedote (teksti TV ruudussa) olisi hyvä olla viitottuna. Yleisen vaaramerkin (ääni) lisäksi joku visuaalinen tapa ilmoittaa yleisvaarasta, esimerkiksi puhelinsovellus, joka on automaattisesti päällä eikä kuluta paljon akkua.

Kuitenkin hätäjärjestelmissä on vielä kehitettävää, jotta kaikilla kansalaisilla kielestä ja vammasta riippumatta on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada apua oikea-aikaisesti ja saavutettavalla tavalla. Tämä kehittämistyö on kaikilta osin käynnistettävä pikaisesti. Hätäjärjestelmien toimivuutta ja kehittämistyötä on jatkossakin seurattava valtakunnallisesti.

Annamme mielellämme asiasta lisätietoja.

Helsingissä 16.10.2020

Ystävällisin terveisin

Helena Torboli
aluetyön johtaja

Kuurojen Liitto ry
helena.torboli@kuurojenliitto.fi
vain tekstiviestit 050 595 1842